

ISPANIYA VA PORTUGALIYA TA'LIM TIZIMI

*Sattorova Feruza
Qalandarova Dilniso
Saydalieva Barno
UMFT universiteti talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yevropa davlatlari hisoblangan Ispaniya va Portugaliya ta'lim tizimining tuzilishi, bosqichlari va o'ziga xos jihatlari keng yoritilgan. Har ikki davlat ta'lim tizimining umumiy va farqli tomonlari, maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan bosqichlar tahlil qilingan. Shuningdek, ta'limni boshqarish, o'quv dasturlari va zamonaviy islohotlar masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ispaniya ta'lim tizimi, Portugaliya ta'lim tizimi, Yevropa ta'limi, maktab ta'limi, oliy ta'lim, ta'lim islohotlar

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida turli davlatlarning ta'lim tizimlarini o'rganish va tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'lgan Ispaniya va Portugaliya davlatlari o'z ta'lim tizimini xalqaro talablar asosida rivojlantirib kelmoqda. Ushbu mamlakatlarda ta'lim shaxsni har tomonlama rivojlantirish, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash va ijtimoiy tenglikni ta'minlashga yo'naltirilgan.

Ispaniya va Portugaliya ta'lim tizimlari tarixiy rivojlanish jarayonida shakllangan bo'lib, bugungi kunda zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar bilan boyitilgan. Ushbu maqolada mazkur ikki davlat ta'lim tizimining asosiy jihatlari keng yoritiladi.

Ispaniya ta'lim tizimining umumiy tavsifi

Ispaniya ta'lim tizimi markazlashgan va hududiy boshqaruv uyg'unligiga asoslangan. Ta'lim tizimi davlat tomonidan nazorat qilinadi, biroq avtonom hududlar ta'lim mazmunini qisman mustaqil ravishda belgilash huquqiga ega.

Ispaniyada ta'lim olish barcha fuqarolar uchun teng va ochiq bo'lib, davlat maktablarida ta'lim bepul hisoblanadi. Ta'lim tizimi shaxsning bilim, ko'nikma va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Ispaniyada ta'lim bosqichlari

Ispaniya ta'lim tizimi bir nechta asosiy bosqichlardan iborat. Maktabgacha ta'lim 0–6 yoshdagi bolalarni qamrab oladi va ixtiyoriy hisoblanadi. Ushbu bosqichda bolalarning ijtimoiylashuvi, nutqi va dastlabki bilimlari rivojlantiriladi.

Boshlang'ich ta'lim 6–12 yosh oralig'idagi bolalar uchun majburiy bo'lib, asosiy savodxonlik, matematik bilimlar va umumiy madaniyat shakllantiriladi.

Majburiy o'rta ta'lim 12–16 yoshgacha davom etadi. Bu bosqichda o'quvchilar umumiy fanlar bilan bir qatorda kasbiy yo'nalishga tayyorgarlik ko'radi.

O'rta maxsus va oliy ta'lim bosqichlari o'quvchilarning qiziqishi va kelajak kasbiga yo'naltirilgan bo'lib, universitet va kasbiy ta'lim muassasalarida amalga oshiriladi.

Portugaliya ta'lim tizimining umumiy tavsifi

Portugaliya ta'lim tizimi ham davlat tomonidan boshqariladi va uzluksiz ta'lim tamoyiliga asoslanadi. Ushbu tizimda ta'lim olish barcha bolalar uchun majburiy va bepul hisoblanadi.

Portugaliya ta'lim tizimining asosiy maqsadi — bilimli, mustaqil fikrlaydigan va jamiyatda faol ishtirok etuvchi shaxsni shakllantirishdir. Ta'lim jarayonida innovatsion metodlar va axborot texnologiyalaridan keng foydalaniladi.

Portugaliyada ta'lim bosqichlari

Portugaliyada maktabgacha ta'lim 3–6 yoshdagi bolalarni qamrab oladi va ixtiyoriy hisoblanadi. Ushbu bosqichda bolalarning ijodiy va ijtimoiy qobiliyatlari rivojlantiriladi.

Boshlang'ich ta'lim 6 yoshdan boshlanib, 4 yil davom etadi. O'rta ta'lim esa bir necha bosqichlardan iborat bo'lib, majburiy hisoblanadi. O'rta ta'limdan so'ng o'quvchilar akademik yoki kasbiy yo'nalishni tanlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Oliy ta'lim universitetlar va politexnika institutlarida amalga oshiriladi.

Ispaniya va Portugaliya ta'lim tizimlarining o'xshash va farqli jihatlar

Har ikki davlat ta'lim tizimi Yevropa ta'lim makoniga moslashgan va Bolonya jarayoni asosida faoliyat yuritadi. Ta'limning majburiyligi, bepul ta'lim va kompetensiyaga asoslangan yondashuv umumiy jihatlar hisoblanadi.

Farqli jihatlar esa ta'limni boshqarish tizimi va o'quv dasturlarining tuzilishida namoyon bo'ladi. Ispaniyada hududiy avtonomiya kuchli bo'lsa, Portugaliyada markazlashgan boshqaruv ustunlik qiladi.

Zamonaviy islohotlar va innovatsiyalar

Ispaniya va Portugaliya ta'lim tizimida so'nggi yillarda raqamli texnologiyalarni joriy etish, masofaviy ta'lim va inklyuziv ta'limni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilar malakasini rivojlantirish va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish zamonaviy islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Xulosa

Ispaniya va Portugaliya ta'lim tizimlari Yevropa ta'lim standartlariga mos, uzluksiz va samarali tizimlar hisoblanadi. Ushbu tizimlar shaxsning har tomonlama

rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ta'lim sifati va tenglikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Mazkur davlatlar tajribasi ta'lim tizimini takomillashtirishda, ayniqsa zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashtirish jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.